

ga našiga Cesarja Ferdinanda, ki nam je novo vladijo — konstitucijo — podaril! Bog ga živi in celo cesarsko rodovino! Bog živi našiga svitliga Nadvojvoda Joana! Bog pa tudi živi Dunajčane in posebno njih junaško šolsko mladost in njene učnike! Bog živi našiga ljubiga deželnega poglavarja, grofa Welsersheimba! Bog živi verle Ljublančane in našo iskreno šolsko mladost! Bog živi nevtrudljiviga vodja naše straže, gosp. Sühnlja! — vse brate Slovence in vse narode avstrijskiga cesarstva!

Dr. Bleiweis,

vrednik Novic in tovarš prve kompanije narodne straže v Ljubljani.

Krajska hranilnica (Sparcasse) v létu 1848.

V 8. listu Novic smo dali na znanje, veseli stan pogorelske družbe ali bratovšnje sv. Florijana, ki práv po bratovsko vsim pogorelcem Krajske, Štajarske in Koroske dežele pomaga, kateri so v to družbo zapisani.

Danes damo ravno takó veseli stan Krajske hranilnice ali šparkase na znanje; ktera varno hranuje sebi izročene denarje, zraven pa tudi od sto goldinarjev vsako léto 4 goldinarje obresti ali čimža natanjko odrajuje.

Ta hranilnica, ki se je v létu 1821 začela in ki je že koj v začetku toliko zaupanja pri vsih ljudéh najdla, de so ji že prvo léto 12 tavžent 7sto in 36 goldinarjev in 50 krajcarjev izročili, je od léta do léta več deležnikov dobila, tako de ima zdej že 1 milijon, sto in devet in šestdeset tavžent in 67 goldinarjev in 59 krajc. sebi izročeni, ktere ima na gruntih, hišah, grajšinah i. d. t. razposojene in tako terdno zavarovane, de ne more nikdar nič zgubiti, kër postavimo, na tako zemljiše, ki je gotovo 400 gold. vredno, ne posodi več kakor 300 goldinarjev, na marsikako drugo reč pa, ki je 400 goldinarjev vredna, le polovico vrednosti, to je, 200 goldinarjev.

Hranilnica posojuje gruntarjem, hišnim gospodarjem, grajšinam i. t. d. sebi izročene denarje po 5 goldinarjev od sto; ona pa odrajuje vsakimu deležniku za sebi izročene denarje le po 4 gold. od sto; torej si je v 27 létih že lastniga premoženja 92 tavžent 5sto in 2 goldinarja pridobila, s kterimi si je 3 hiše v Ljubljani kupila, kar je pa čez, ima sicer dobro zavarovano. S tem velikim lastnim premoženjem poplačuje vsakolétne stroške za pisarije, uradnike i. t. d. in s tem velikim lastnim premoženjem bi pa tudi, ko bi treba bilo, kako zgubo posojeniga denarja poravnala, kar se pa dozdej v 27 létih ne enkrat ni zgodilo, kër hranilnica ne posojuje sebi izročeni denarjev tje v en dan, ampak le na gotovo posestva. — Hranilnica ima več premožnih in pošteni, po celi deželi dobro poznanih gospodov za svoje vodje, kateri morajo s svojim premoženjem poroki biti, de se ji od nobene strani ne sme škoda zgoditi. Takó stoji naša hranilnica kakor terdna skala, bogata sama na sebi in terdno zavarovana od vsih strani. Srečen je ta, ki ima pri nji svoje premoženje shranjeno! Iz tega bo vsak lahko sam presodil, kakó dobro de ima svoje premoženje pri nji naloženo — in le nekteri ljudje, kateri v sedanjih časih vse černo in strašno vidijo, brez de bi pametniga človeka poprašali: ali je tudi to resnica ali ne, kar neumne ljudji blésti slišijo, — take govornice verjamejo, v kterih ni ne besedice resnice.

Naj bi častiti duhovni gospodje to resnico svojim farmanam na tanjko razložili! Dr. Bleiweis.

Domači zdravnik in vodnik v mnogih opravilih mesca sušca.

(Zdravnik.) Vreme v tem mescu je še zlo spre-

menljivo in mokrotno, torej se človek lahko prehladi, zlasti če prenašlo zimsko obleko izsleče. Kašelji, terganje in lom po kostéh, po glavi, po ušesih; bezgavke, šenji, kolike in enake bolezni po prehlajenju v tem mescu ljudi rade napadajo. Take bolezni odverniti, se prehlajenja, posebno nóg, ogibaj, in če si se prehladil, spôti se dobro v postelji, zato pij gorák ajbšev ali bezgov čaj, nikdar pa ne vina, ne samiga, pa tudi z drugimi dišavami zmešaniga ne, sicer te bo huda vročinska bolezn pod zemljo spravila. — Tla v stanicah dergniti (ribati), de se pozimsko blato iz njih spravi, je práv — tode pametno se mora to opraviti, de se poprej dobro posušé, predin s svojo družino va-nje spat grés. Mokrota v staniših je silno škodljiva.

(Poljski vodnik.) Sred tega mesca se začne kmetijska spomlad. Na polji se začno njive za jaro setev, vsaka po svoji lastnosti, pripravljati. Turšici in oljnatim sadežem dobro pognojji. Iz luž in ulic blato na njive vózi; tako blato tudi dobro stori na pešenih vertih in travnikih. Na senožeti naj se voda napeljuje, nar poprej pa na močirne travnike. Vodotoke iz njiv, ako zamoreš, daj na senožeti napeljati, de jih namočijo. — Mnoge skušnje učijo, de naj se pšeničiše, kjer je težka zemlja, z tumpasto brano povlači; tako rahlanje ji zlo k rodovitnosti pripomore. Prerahle ozimne pa, kjer je zimski srez zemljo vzdignil in žitne koreninice zmajal, naj se v suhim vremenu z lahkim valjarjem enmalo zatlačijo, de jim pomladanski vetrovi ne škodjejo. — Iz njiv, kjer je nemška ali kaka druga detelja, poméči kamnje proč, in deteljše povleci z oestro brano, de je zemlja od zgorej rahlejši in de se gnojni deli lože va-njo zarinejo. Deteljša naj se z mešanico (Kompost), pognojijo, ali pa z gipsam, apnam in pepélam potresejo, ako jih nisi poprejšnjo jesen s podelanim hlevnim gnojem pognojil. Če si pa to že v jeseni storil, pograbi zdej gnojne ostanjke čisto proč. — Senožeti v tem mescu s hlevnim gnojem gnojiti, ni tako koristno, kakor v jeseni, zlasti ako je sušec zares sušec. Z gipsam, apnam in pepélam jih potresovati, je pa zdej nar boljši čas, in silno veliko pripomore k veseli rasti. Vse kertine zdej pridno raztrósi, in senožeti čisto pograbi, de bo trava lepši rastla in de bo tudi košnja ložeji. Na močirnih travnikih vreži zdej grabne in verzi pèrst na stran poleg grabna; konec jeseni jo pa daj po senožeti razmetati, de ti jo bo za drugo léto pognojila. — Konec tega mesca v suhim vremenu se hmelj glešta, obrezuje, osnaži in zopet s perstjo zadela; zdej se mu tudi gnojí.

(Konec sledí.)

Zahvala Novicam za zelno stiskav-nico.

(Konec.)

Ravno tako imajo v več krajih slabo navado, de iz belih tropin dosti žonte napravijo, in jo pozneje tudi s spridenim vinam blodijo, ktero po zmeščenim grojzdem v malih posodah tako dolgo pretakvajo, de se jim popolnoma zviši, in še slabji postane od žonte; zató ga tudi prodati nemorejo. Najdejo se pa vunder nespametní kupci, ki vino in žonto kupijo, vse vkup zblodijo, in sami sebi škodo storijo, kër tudi od takošne blodije morajo dajico plačati, ki jo proti zadnjimu še clo proč vreči morajo. — Tudi imajo nekteri kmetje slabo navado, de svoje dobro vino v smerdljivo posodo devajo

imenovane prošnje poslal, sicer nobene veljavnosti ne morejo imeti. Več ko imajo take prošnje podpisov, bolj veljavne so.

Vredništvo.

Domači zdravnik in vodnik v mnogih opravljenih mesca sušca.

(Konec.)

(Vertnar.) Na vertu napravi gredice in jih pognoji, de boš grah sadil in semena tacih sadežev sejal, ktere morajo bolj zgodaj sejane biti, kér jim mraz veliko ne škodje, kakor korenje, čebula, pesa, peteršilj, glavata salata, špargelj, retkvice; zimski kapus presadi, de boš zgodaj za kuho zelnih glav imel. Ako je zemlja zató, se seje zdaj tudi gorčica (ženf), janež, kimelj, in enake dišave na njive, ktere niso premokrotne in so bile že poprejšnjo jesen zató pripravljene. — Dinjam in kumaram se pripravijo gnojne grede; konec mesca se pa sejejo. — Ako je bilo lani drevje polno sadja, se mora letas več cepiti; kér se letas drevje debelí, boljša in menj rodí, bojo tedej cepovi dobro rasli. — Prekošatim drevesam nepotrebne veje od spodej gori odžagaj, de se lepši zalizejo in zarastejo. Veliko gospodarjev je, ki smereke, jagnede (topole) in verbe odsekujejo, kar je sicer hvale vredno; sadno drevje pa v nemar pusté, suhih ali od snega polomljenih véj ne otrebijo, gosencnih mehov ne poberó, kriviga ne poravnajo, mladih cepov sproti ne cepijo. — Kdor v sklad cepi (nar stareji pa tudi nar slabši navada je, v sklad cepiti), naj zdej cepi, ako še ni cepil. Nar raji se v sklad prime, če se takrat cepi, kadar začne sok ali muzga pod kožo prihajati. Že v svečanu ženó marelice, breskve in češnje; kmalo potem češplje. Tekočiga mesca sušca se cepijo hruške, in nar zadnje jabelka. Na sončni strani se mora poprej, pozneje pa na senčni strani cepiti, kjer sok ali muzga pozneje žéne. Tudi na lepo vreme se mora pri cepljenju gledati, in na tisti čas, kateri je nar bolji za cepljenje; kar se tako spozná: Vreži mladiko, in kožo pri ranjenim lesu z nožem pritisni. Če med kožo in med lesom nekoliko mokrote vidiš, je nar bolji čas za cepljenje v sklad. Če mladika še soka ali muzga nima, nikar ne cepi. Če se pa že muževna koža od lesa lupi, le nehaj; za tó léto se bo malo prijelo. Na mladi ali stari mesec ali na druge vraže pri cepljenju ne glej! (Vse to natanjko uči krajnski vertnar, perviga krajnskiga vertnarja, gosp. fajmoštra Pirca.) — Zdej se tudi sejejo sadne pèske in sadé se orehi, kostanj, breskve, marelice in mandeljni, ki so bili čez zimo s perstjóz zasuti in z dilami pokriti, de jih moča ni zalila, ali pa z drobnim pèskam zasuti hranjeni. Skerbno brez jim kali potergati, jih položi v k večimu 3 perste globoke grobe v versto. Kadar mraz neha, se vsi izkaljeni, iz jame vzamejo in posadé. — Slamnati ovitki se vzamejo od sadnih drevesc proč, če je vreme že prijetno, in drevesa se vse nesnage očistijo. — Se je več cepičev na enim debalu prijelo, poreži nar slabši izmed njih.

(Vinorejic) dela po nogradu, obrezuje gruba okopuje in pripravlja kolice. Vezanje tert na kole se zamore v bolj gorkih krajih že konec tega mesca opraviti, potem se gnoj okoli koreník déne in zakoplje.

(Čbelár.) V tem mescu potrebujejo čbele dovelj vode. Naj tedej priden čbelár poskerbí, de vedno poleg čbelnjaka skleda s hladno vodo stoji, iz ktere naj prodni kamnji toliko vùn molé, de se čbelice lahko na nje posedajo. Čbele, ki spomladi na vodo ne leté, ali nimajo mačice ali pa je jalova.

(Gojzdar.) Po gojzdnih jenjajo zdej lés sekati, zató kér gré sok ali muzga v deblo. Ako je vreme

toplo, se začne po gojzdnih rovtah seme gojzdnih drevés sejati.

Iz Dolenskiga.

V jeseni ko deževje nastopi, ali pa pomladanjski tópli vetrovi sneg naglo topiti začno, naraste Kerka tako, de jarek přestopi in se četert ure na široko razlije čez cesto in polje, ter ju spremeni v jezero, na katerim Kostanjevica, ki že tako na otoku leží, plava ko Benetke na Jadranskim morji. — Groza in strah obideta vselej méstnike, kadarkoli Kerka naglo prihaja: večidel jih ravno v merzlih časih prežene iz hiš in njih živino iz hlevov, kér se jim do okin v stanice nasele; spére jim polje in kar je na njem gnoja, ga sabo odnese v Banat; in ako dolgo po polji leží, pogrnjuje jim stern.

1. sušca je létas nar večí višavo doseгла; bila je komolec visoka nad mostam, ki proti Slinovcem derží. Tudi pošta ni mogla pred dnevam oditi. Duhovnik, poklican k bolniku, se je na farovžkim dvorišu vsedel v čoln in prepeljal do cerkve, tam vzemši presveto Telo se je zopet peljal naprej.

V tem času pa najde preluba mladost veselja dovelj, tode le takrat, kadar voda vpadati začénja. 2. sušca, ko je voda vpadati jela, mi reče moj prijatelj: „Pojdiva Kostanjevčane tolažit.“ Tega si dvakrat réči ne dam, torej se podava na pot. Ko od delječ mesto na vodi zagledava, se nama je zdelo enako čerñi piki na plavim osredku. Naravnost proti nama priplava čoln s tremi osebami, ki so iz njega stopile. Midva stopiva vanj in odrineva proti Kostanjevici. In glej! midva, ki sva druge tolažit šla, se zamakneva v veselje. Velik čoln nama na proti privesljá po krotko se gernečih valovih, in vesela mladost pèsmi prepeva, ki so najne serca k radosti ganile. Rada bi bila te krajnske Siréne od bliži poslušala, pa urno šinejo memo naji in se obernejo na drugo stran. Najni voznik, bivši sam, ni tako naglo kerniti zamogel. Pa ravno ta njegova počasnost nama pride v hasen: od delječ se je soglasje miliga petja po večernim mraku razlegalo takó, de ni sva vedila, kaj bi od veselja počela. O, krajnski fantje in dekleta! kako medéne so vaše usta, kadar se iz njih preliwa sladkih pèsem mili glas. Ako so nekdanje Siréne tako nježno in milo pele ko vi, se čuditi ni, de si je bil prekanjeni Odisej ušesa zatisnil, de bi ga njih milo soglasje ne bilo ganilo.

To rošnjinsko jezero, čoln, milo petje in sonce, ki je od nas slovo jemalo, in se še dolgo na vinske gorice veselo oziralo, me je zaneslo v svoji namišljivosti v Benetke in mi priklicalo nazaj uno veselo uro, ko so me trije Beneški fantje v večernim mraku popevaje vozili iz otoka Lido proti „la contrada degli Slavi.“ Pa njih petje mi se ni tako milo in nježno zdelo, tudi ni mojiga serca tako mečilo. Bog živi slovensko veselo mladost!

—o—

Današnjemu listu je perdjan 5. dokladni list.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajuji	
	24. Sušca.		20. Sušca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	20	2	22
1 » » banaške	2	25	2	26
1 » Turšice.....	1	33	1	40
1 » Sorsice.....	—	—	1	58
1 » Réži.....	1	45	1	50
1 » Ječmena.....	—	—	1	34
1 » Prosa.....	1	45	1	40
1 » Ajde.....	1	30	1	28
1 » Ovsa.....	1	—	—	54